

Geschiedenis van het weeshuis

Van de geschiedenis van het mooie houten weeshuis daterend uit 1729, wie er woonden, hoe er geleefd werd en op welke manier er kapitaal gevormd werd om het weeshuis te bouwen en te onderhouden, is heel weinig bekend. Het lag ongeveer achter de voormalige pastorie in de Kerkbuurt.

Alleen het notulenboek van de Regentenvergaderingen geeft enig inzicht en verder zijn er de schaarse mededelingen uit de kerkeradsnotulen van de Hervormde Kerk.

Daaruit blijkt dat een deel van het onderhoud voor wezen ten laste komt van de Diaconie, terwijl half-wezen, weduwen en weduwnaars, langdurig zieken etc. geheel aangewezen zijn op steun van de Diaconie. Het weeshuis wordt financieel bestuurd door regenten. Voor de verzorging van de wezen wordt een weesvader en -moeder benoemd.

Het benodigde kapitaal voor de 'verpleging en verzorging' van wezen komt uit rente van de overige bezittingen, zoals land, hypothecaire leningen, staatsleningen e.d. Het beheer daarvan berust bij de regenten die aan de kerkeraad 'rekenplichtig' zijn. Ieder jaar wordt aan de kerkeraad rekening en verantwoording afgelegd.

Op voordracht worden nieuwe regenten door de kerkeraad benoemd. Regenten hebben het recht om regentessen te benoemen om zich door dezen te laten voorlichten. Regenten worden voor 6 jaar benoemd. Zo staat in het reglement dat, om misverstanden te voorkomen, ieder jaar tijdens een kerkeradsvergadering het reglement wordt voorgelezen ten behoeve van nieuwe ambtsdragers.

In 1801 wordt een overeenkomst gesloten tussen Diakenen en Regenten:

'Heden den January 1801 zijn wij ondergetekende Gerrit Floris Ijff, Cornelis Klaasz Kleijne, Dirk Jansz Kleijne en Klaas Gijsbertsz Schoone, Armevoogden en Regenten van het Gereformeerd Weeshuis te Assendelft ten Eene, mitsgaders Jacob Hos, Maarten Klaasz Kleijn, Pieter Pietersz Boekel en Jan Dirksz Bloemendaal, Diacenen der Gereformeerde Gemeente te Assendelft, ten anderen zijde, om alle oneenigheeden en verschillen, die bij tijd en wijlen voor het onderhouden van minderjarige kinderen, innocente personen of oude lieden zouden kunnen ontstaan, voor te komen. Provisioneel in der minne en vriendschap met elkander verdragen en gecontracteerd als volgd'. Dan volgen de bepalingen m.b.t. verdeling van onkosten van degenen die in het Weeshuis zijn opgenomen. De Diaconie neemt, al naar gelang het gaat om weezen, oude lieden, gebrekkigen een deel van de onderhoudskosten op zich. Soms de helft, soms een derde deel van de kosten. Het al of niet lidmaat zijn van de kerk speelt een rol bij de onkostenvergoeding.

In 1865 wonen er in het Hervormd Weeshuis 2 gebrekkigen en 14 kinderen.

Als de burgerlijke Armenwet in 1876 gewijzigd wordt, zegt de Diaconie toe 'ook haar zorg uit te strekken tot die armen die geen lidmaat zijn'.

De heer Kwantes stelt op 2 augustus 1876 tijdens een kerkeradsvergadering voor: 'voortaan bij de bedeling nauwkeurig acht te geven op de kerkelijke zin van hen die aanvragen om hulp doen, gelijk die behoort te blijken uit getrouw kerkbezoek en het geregeld zenden der kinderen ter catechisatie en van één en ander de te ontvangen hulp afhankelijk te maken, waarbij dan tevens zoveel doenlijk tegen schoolverzuim zal gewaakt worden'. Dit voorstel wordt met algemene stemmen aangenomen.

Het Diaconiehuis wordt in 1906 in eigendom overgedaan aan het Weeshuis, 'wegens bouwvalligheid en onkosten, welke 't Kerkbestuur te machtig drijgt te worden'. De grond is al eigendom van het weeshuis, het gebouwtje moet behouden blijven en wordt voor fl. 300,00 aangekocht.

Naast verzorging en onderdak in het Weeshuis zorgen de regenten er ook voor dat de wezen werk krijgen om op den duur in hun eigen onderhoud te kunnen voorzien. Bij vertrek uit het weeshuis krijgen ze een 'uitzet' mee, jongens meestal een gereedschapkist, meisjes vaak wat meubilair.

Uit het verslag van 25 juni 1902:

'P. Koomen, schoenmaker is uit zijne betrekking geloopt. Aanloop om weg te gaan was 't niet ontvangen van een pinkster-fooi. Op 't oogenblik is hij bij 't hooien. Regenten besluiten dat hij in zijn vak moet blijven. In de courant zal een advertentie geplaatst worden en dewijl hij in zijn onderhoud kan voorzien, de daartoe bestemde leeftijd heeft bereikt wordt hij aangezegd met 1 january a.s. 't huis te moeten verlaten.

Verslag van 23 july 1902:

'Op advertentie zijn 15 brieven gekoomen. Alle ver weg, Regenten besluiten te onderzoeken of hij bij Dunnebier geplaatst kan worden. Jb J. Kleijne zal zich met Dunnebier zien te verstaan'.

Uit een verslag van 1904:

'Klaas Koomen Dz verschijnt voor de regenten met verzoek 't Weeshuis' te mogen verlaten. Daar zijn leeftijd nog niet zo is dat hij 't huis moet verlaten, vragen regenten de reden van zijn vroegtijdig vertrek. Weet geen reden op te geven als alleen dat zijn beginsel met de levensmanier van 't huis' in strijd is (Sociaal Geheelonthouder)'. Regenten brengen hem onder 't oog dat door zoodanig tussentijds vertrek hij bij ziekte of ongeval niet meer in 't huis mag terugkomen, noch iets van 't huis kan vorderen. Hij kan zich hieraan nog bedenken en zo hij dit alles trotseert 't huis verlaten. Willem Kars is uit 't huis vertrokken naar Wormerveer, verdiend 11 cent per uur. Kosthuis Rein Leven'.

Verslag van 24 mei 1905: 'Willem Kars vroeger verpleegde is overleden'. De laatste wees, Jansje Aafjes gaat in july 1907 in Amsterdam dienen bij B. Koomen voor fl. 2,50 per week. 'Zij krijgt een kastje mede'.

De regenten nemen op 21 december 1909 het besluit 'voortaan ook halve weezen te ondersteunen en zoo Diaconie en Hulpbetoon iets te verlichten'.

Het weeshuis is en blijft leeg. De weesvader en weesmoeder blijven in een deel van het huis wonen. In 1913 wordt het huis mede bewoond door P.J. Corver en zijn gezin. Hij hoeft geen huur te betalen, maar dient gemaakte kosten aan het huis zelf te betalen.

In 1923 zegt de Weesvader zijn betrekking op. Meer dan 25 jaar is hij weesvader en koster geweest. Het weeshuis is dan op geen enkele manier meer geschikt voor bewoning. Mochten er wezen zijn, dan zullen zij ongetwijfeld beter af zijn in een pleeggezin, is de mening van de regenten.

In 1942 wordt het Weeshuis, het woonhuis en het Diaconiehuis, de grond en 10 bomen verkocht aan de kerkvoogdij voor fl. 3650,00. De grond zal worden gebruikt voor de uitbreiding van het kerkhof. De overdracht vindt plaats op 13 november 1942. Kort daarop worden alle gebouwen gesloopt en verdwijnt een stukje historisch Assendelft.

Op de foto enkele kinderen lopend langs de Slingergoot met het weeshuis op de achtergrond. De Slingergoot was een pad dat rondom de NH kerk en de begraafplaats liep.